

FORSVARSMATERIELL

***Forsvarsmateriell IRs
støtte til FMA og
koordinering med Rr***

Medlemsmøte IIA 30. august 2018

Ola Otterdal

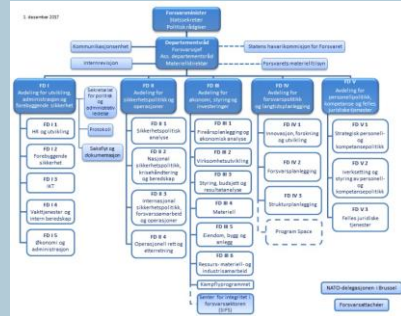
FORSVARSmaterieLL

Ekstern-
revisor

Eksternrevisjon

Riksrevisjonen er underlagt Stortinget og kontrollerer at regjeringen styrer slik Stortinget har bestemt. Riksrevisjonen er Stortingets viktigste eksterne kontrollorgan. Nylig vedtatte revisjonsstandarder, særlig INTOSAI GOV 9150 og 9140, bygger bro mellom Riksrevisjonen og internrevisjoner som følger IIA/NIRF-standarder og legger opp til koordinering og samordning av revisjonsinnsatsen fra begge ståsted.

Forsvarsdepartementets internrevisjon

FD Led IR er underlagt departementsråden og gjennomfører internrevisjon (bekreftelses- og rådgivningsoppdrag) av hele forsvarssektoren, det vil si Forsvarsdepartementet, Forsvaret, ForsvarsmaterieLL, Forsvarsbygg, Forsvarets forskningsinstitutt og Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Det er inngått egne avtaler om internrevisjonsdekningen med de fire sistnevnte.

I 2014 signerte departementsråden og etatssjefene en ny strategi frem til og med 2017. Synchronisering av revisjonsfunksjonene og koordinering med øvrige kontrollfunksjoner skal resultere i beste praksis i statsforvaltningen.

Strategi for videreutvikling av internrevisjon i forsvarssektoren 2014-2017

Visjon for revisjonen av forsvarssektoren
Forsvarssektorens revisjonsfunksjoner er avhengig av å bli enkle, forståelige og tilgjengelige for alle som er berørt av dem.

Forsøkt med strategier
I løpe gjennom for videreutviklingen av internrevisjonen og strategier til revisjon. Strategier skal ikke være mer enn strategier for videreutviklingen av internrevisjonen. Strategier skal være en del av de enkelte departementenes, forsvarsbyggets, forsvarsbyggens, forsvarsbyggens og forsvarsbyggens strategier. Strategier skal være en del av de enkelte departementenes, forsvarsbyggets, forsvarsbyggens og forsvarsbyggens strategier.

Sikkerhetsmyndighet
Sikkerhetsmyndighet for avklaring av sikkerhetsproblemer. Sikkerhetsmyndighet for avklaring av sikkerhetsproblemer. Sikkerhetsmyndighet for avklaring av sikkerhetsproblemer. Sikkerhetsmyndighet for avklaring av sikkerhetsproblemer.

Statistikk og rapportering
Statistikk og rapportering for avklaring av sikkerhetsproblemer. Statistikk og rapportering for avklaring av sikkerhetsproblemer. Statistikk og rapportering for avklaring av sikkerhetsproblemer. Statistikk og rapportering for avklaring av sikkerhetsproblemer.

Utdanning og kompetanse
Utdanning og kompetanse for avklaring av sikkerhetsproblemer. Utdanning og kompetanse for avklaring av sikkerhetsproblemer. Utdanning og kompetanse for avklaring av sikkerhetsproblemer. Utdanning og kompetanse for avklaring av sikkerhetsproblemer.

IT og informasjonssystemer
IT og informasjonssystemer for avklaring av sikkerhetsproblemer. IT og informasjonssystemer for avklaring av sikkerhetsproblemer. IT og informasjonssystemer for avklaring av sikkerhetsproblemer. IT og informasjonssystemer for avklaring av sikkerhetsproblemer.

Sammenheng og samarbeid
Sammenheng og samarbeid for avklaring av sikkerhetsproblemer. Sammenheng og samarbeid for avklaring av sikkerhetsproblemer. Sammenheng og samarbeid for avklaring av sikkerhetsproblemer. Sammenheng og samarbeid for avklaring av sikkerhetsproblemer.

Oppfølging og evaluering
Oppfølging og evaluering for avklaring av sikkerhetsproblemer. Oppfølging og evaluering for avklaring av sikkerhetsproblemer. Oppfølging og evaluering for avklaring av sikkerhetsproblemer. Oppfølging og evaluering for avklaring av sikkerhetsproblemer.

Utdanning og kompetanse
Utdanning og kompetanse for avklaring av sikkerhetsproblemer. Utdanning og kompetanse for avklaring av sikkerhetsproblemer. Utdanning og kompetanse for avklaring av sikkerhetsproblemer. Utdanning og kompetanse for avklaring av sikkerhetsproblemer.

IT og informasjonssystemer
IT og informasjonssystemer for avklaring av sikkerhetsproblemer. IT og informasjonssystemer for avklaring av sikkerhetsproblemer. IT og informasjonssystemer for avklaring av sikkerhetsproblemer. IT og informasjonssystemer for avklaring av sikkerhetsproblemer.

Sammenheng og samarbeid
Sammenheng og samarbeid for avklaring av sikkerhetsproblemer. Sammenheng og samarbeid for avklaring av sikkerhetsproblemer. Sammenheng og samarbeid for avklaring av sikkerhetsproblemer. Sammenheng og samarbeid for avklaring av sikkerhetsproblemer.

Oppfølging og evaluering
Oppfølging og evaluering for avklaring av sikkerhetsproblemer. Oppfølging og evaluering for avklaring av sikkerhetsproblemer. Oppfølging og evaluering for avklaring av sikkerhetsproblemer. Oppfølging og evaluering for avklaring av sikkerhetsproblemer.

FSJ Internrevisjon

FSJ IR er underlagt FSJ og gjennomfører internrevisjon (bekreftelses- og rådgivningsoppdrag) innenfor den virksomhet som omfattes av FSJs myndighet

Internkontroll

1. linje (rekvirent/hovedrekvirent, anviser, linjeleder, VK, osv)
2. linje (FST med fagmyndighet, FLO, FRA, FLA, FSA, osv)
3. linje Internrevisjon

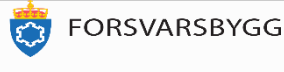

FSJ IR

Internkontroll

1. linje (rekvirent/hovedrekvirent, anviser, linjeleder, osv)
2. linje (controllere, IK i stab e.l.)
3. linje Internrevisjon

Internkontroll

1. linje (rekvirent/hovedrekvirent, anviser, linjeleder, osv)
2. linje (controllere, IK i stab e.l.)
3. linje Internrevisjon

Internkontroll

1. linje (rekvirent/hovedrekvirent, anviser, linjeleder osv)
2. linje (controllere, IK i stab e.l.)
3. linje Internrevisjon

Internkontroll

1. linje (rekvirent/hovedrekvirent, anviser, linjeleder, osv)
2. linje (controllere, IK i stab e.l.)
3. linje Internrevisjon

FORSVARSMATERIELL

1.2 AVTALENS OMFANG

Avtalen er inngått mellom oppdragsgiver og leverandør, og gjelder levering av funksjonen internrevisjon og forvaltning av varslingskanal i Forsvarsmateriell. Avtalen trer i kraft 1.1.2016.

Avtalens omfang dekker kravet om internrevisjonsfunksjon i Forsvarsdepartementet med underliggende etater nedfelt i Instruks for økonomi og virksomhetsstyring i forsvarssektoren jf. Bilag 1 nedenfor.

Omfanget og gjennomføringen av oppdraget er nærmere beskrevet i de bilagene som nedenfor er inkludert i avtalen, herunder:

Bilag 1. Instruks for økonomi- og virksomhetsstyring i forsvarssektoren av 8. mai 2015.

Bilag 2. Strategidokument for internrevisjon i forsvarssektoren 2014 - 2017.

Bilag 3. Instruks for Internrevisjonen i Forsvarsmateriell (Forsvarsmateriell IR).

Med avtalen menes denne generelle avtaleteksten med bilag.

Oppdragsgiver og leverandør er enige om å avtale den årlige leveransen i Forsvarsmateriell Internrevisjons årsplan. Oppdragsgiver og leverandør er enige om at vesentlige endringer i risikobildet kan medføre behov for å oppdatere årsplanen.

Avtale om levering av internrevisjonsfunksjon

er inngått i egenregi mellom:

Forsvarsdepartementets Internrevisjon
(FD Led IR)

og

Forsvarsmateriell

Sted og dato

Oslo, 2/12-15

Forsvarsmateriell
Oppdragsgiver

underskrift

FD Led IR
Leverandør

underskrift

Avtalen undertegnes i to eksemplarer, ett til hver part.

Henvendelser

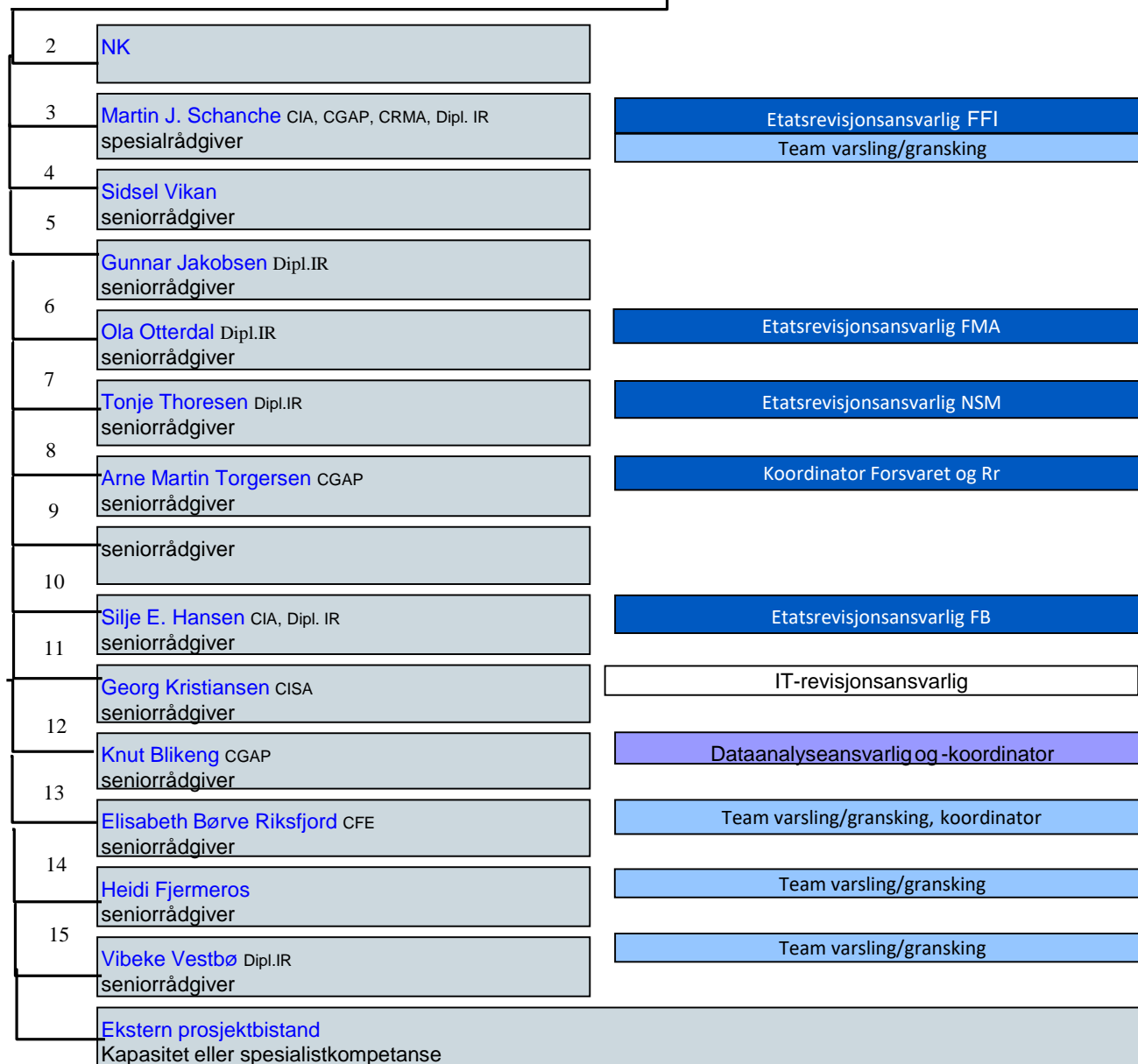
Alle henvendelser vedrørende denne avtalen rettes til

Hos Oppdragsgiver:
navn: Dag Hugo Stølan
stilling: Generalmajor
Sjef Interimsorganisasjon

Hos Leverandør:
navn: Linda Lillestøl
stilling: Avd. dir., FD

FD Led IR - ressurspoolen

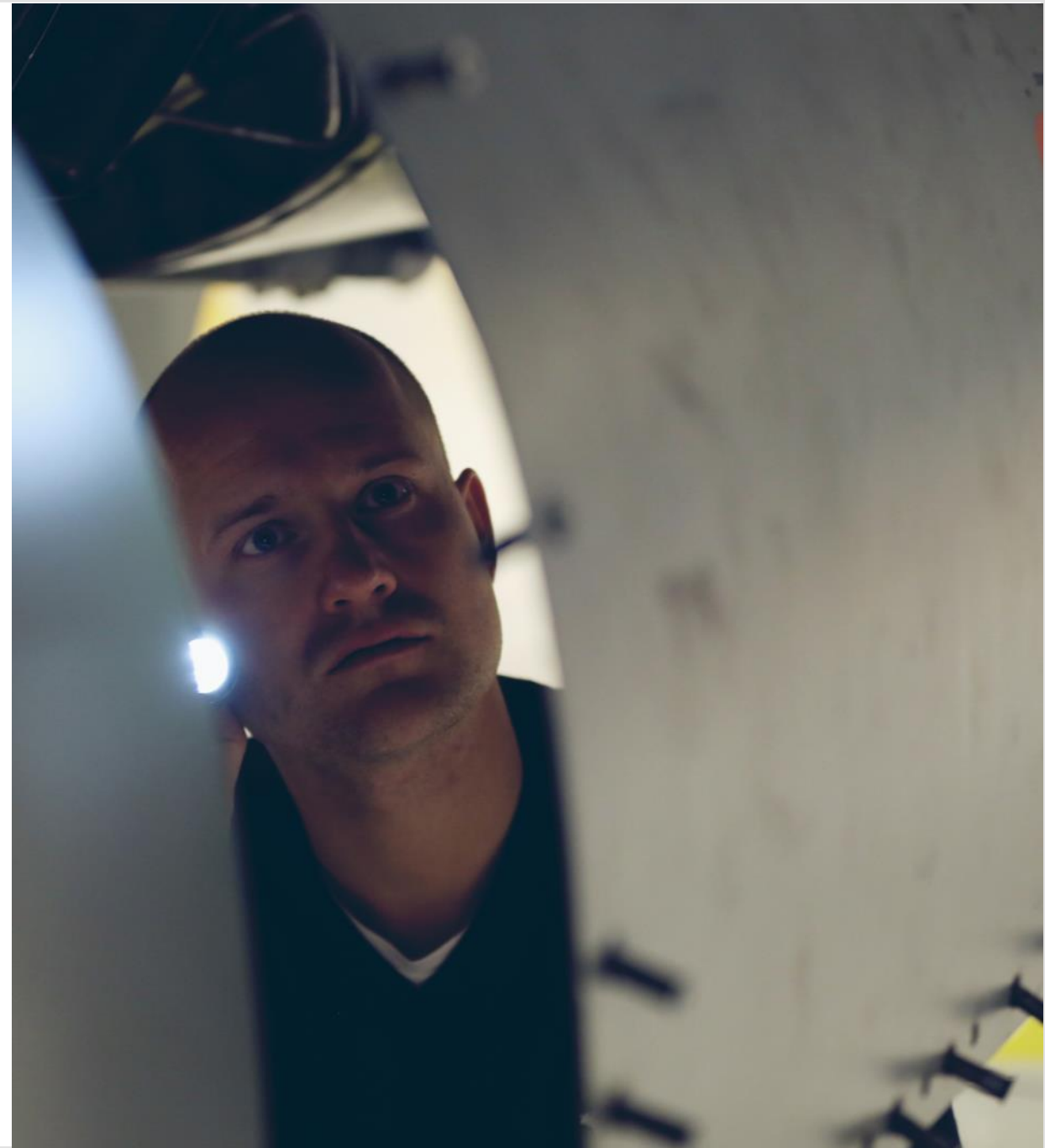
1 FD Led IR Linda Lillestøl CIA, CRMA, Dipl. I.R.
Avdelingsdirektør, fung. sjef

Vårt ansvar

- Fremskaffe materiellkapasiteter gjennom investeringsprosjekter
- Ivareta eierskapsforvaltning av materiell, herunder fagmyndighet materiell
- Gi faglige råd til Forsvarsdepartementet, Forsvaret og øvrige etater
- Følge opp internasjonalt materiellsamarbeid og bistå Forsvarsdepartementet med å gi markedsstøtte til norsk industri

FORSVARSMATERIELL

FORSVARSMATERIELL METTE SØRFONDEN

INTERNREVISJON

**AVDELING
FELLESTJENESTER**
Direktør
BJØRG YTRE-EIDE

**ØKONOMI-
AVDELINGEN**
Direktør
ØYSTEIN SØRBØ

**INVESTERINGS-
AVDELINGEN**

INVESTERINGS-
DIREKTØR OG
NK
Kontreadmiral
BJØRGE AASE

**MATERIELL-
AVDELINGEN**

TEKNISK
DIREKTØR
JONNY M. OTTERLEI

**LAND-
KAPASITETER**

SJEF LAND-
KAPASITETER
Brigader
MORTEN EGGEN

**MARITIME
KAPASITETER**

SJEF MARITIME
KAPASITETER
Flaggkommandør
THOMAS
WEDERVANG

**LUFT-
KAPASITETER**

SJEF LUFT-
KAPASITETER
Brigader
DIEDERIK KOLFF

**FELLES-
KAPASITETER**

SJEF FELLES-
KAPASITETER
Oberst
LARS T. DAHL

**IKT-
KAPASITETER**

DIREKTØR IKT-
KAPASITETER
EILIV OFIGSBØ

**KAMPFLY-
AVDELINGEN (F-35)**

SJEF
KAMPFLY-
AVDELINGEN
Brigader
GEIR NILSSEN

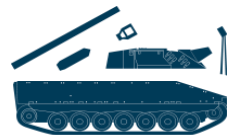
VISJON:
RELEVANT OG TIDSRIKTIG

MISJON:
VI UTRUSTER FORSVARET

VERDIER:
INTEGRITET, RESPEKT, ANSVAR

15
MILLIARDER
I BUDSJETTRAMME

~ **200**
PROSJEKTER

+

> **550**
KONTRAKTER

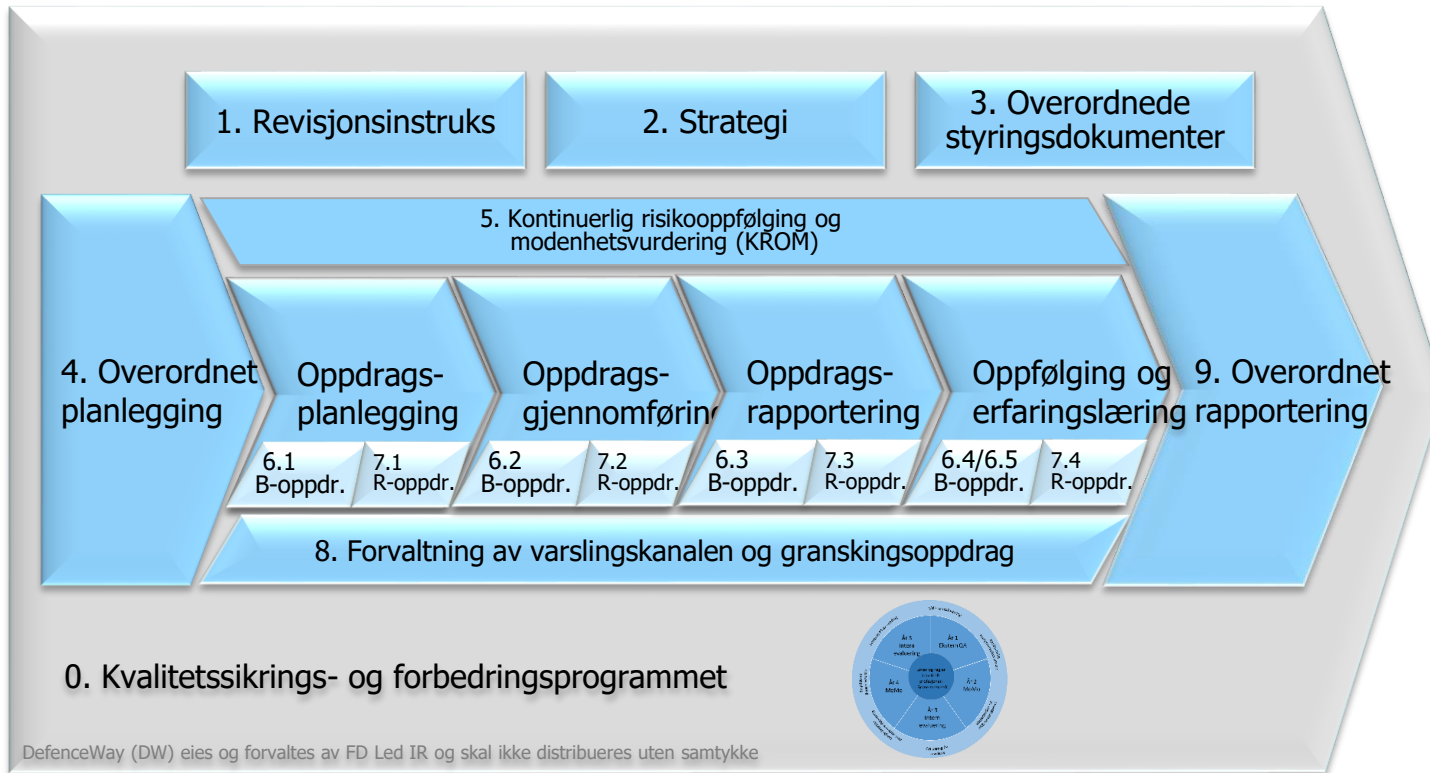

KUNNSKAPSBEDRIFT INNEN
ANSKAFFELSER, MATERIELLFORVALTNING
OG MILITÆR TEKNOLOGI

1400
HØYT UTDANNEDE
MEDARBEIDERE

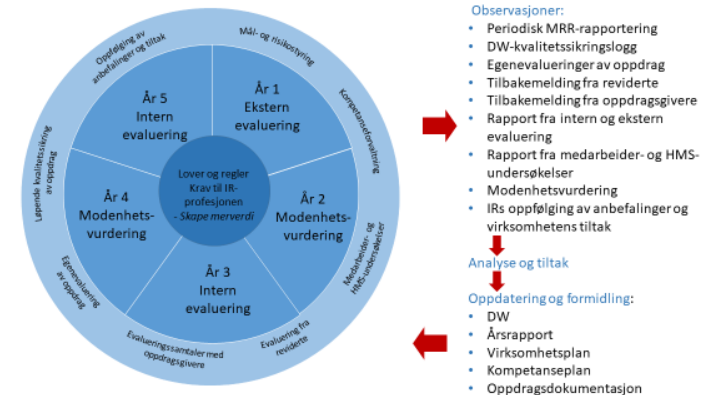
40 %
MILITÆRE

60 %
SIVILE

Årlig evalueringsmøte for FMA IR ble nylig avholdt

FD Led IRs kvalitetssikrings- og forbedringsprogram

Koordinering mellom Rr og IR samt mellom FMA og Rr

- Ett fast koordineringsmøte per år hvor FD Led IR, IR-ansvarlige for etatene i sektoren, Materielltilsynet og Rr er til stede
 - Koordinere planer
 - Gjensidig informasjon
- Møter i forbindelse med Rrs revisjoner
 - FMA har en egen POC for Riksrevisjonssaker

FMA: Fra et regnskap som Rr ikke kunne uttale seg om til et reviderbart selvstendig virksomhetsregnskap

- Regnskapsavleggelsen 2016-2017; 2018 →
- Rapporter fra Rr
 - Regnskapsrevisjon
 - Forvaltningsrevisjon
- Utvalgte revisjonsoppdrag FMA IR
 - Rådgivning vedrørende regnskapsavleggelsen
 - Pendlersordningen
 - Rådgivning knyttet til arbeidet med holdninger, etikk og ledelse
 - Mislighetsrisiko
 - Ressursallokering i en kapasitet
 - Prosjektrevisjon av et anskaffelsesprosjekt
 - Måling av effektiviseringsgevinster
 - Roller og ansvar FIF

Spesialtilfellet F-35: FD Led IR gir en uavhengig bekreftelse til Rr

- RR konkluderte med at anskaffelseskostnaden i 2016-regnskapet ikke kunne bekreftes for F-35. Årsaken var hovedsakelig manglende dokumentert internkontroll
- FMA etablerte et COSO-basert internkontrollsystem for kampflyanskaffelsen, i tillegg til en generell dokumentasjon av hele FMAs internkontroll
- Deler av kontrollaktivitetene skjer i regi av partnerskapsorganisasjonen i USA - Joint Program Office (JPO), en etat under MoD. Dette inkluderer kontroll av leverandørfakturaer
- RR får ikke innsyn i alle dokumentene på innsiden av JPO, men FDs internrevisjon kan få relevante tilganger
- Løsningen ble at FD Led IR går gjennom dokumentene årlig og bekrefter overfor RR som del av dokumentasjonen rundt FMAs årsregnskap

Beskrivelse av kontinuerlig risikoppfølging og modenhetsvurdering (KROM)

- I kontinuerlig risikoppfølging (KRO) identifiseres og loggføres risikoer for å skape internrevisjonens selvstendige risikobilde. Dette inngår i grunnlaget for overordnet planlegging av revisjonsaktivitetene.
- Modenhetsvurdering (M) danner grunnlag for en overordnet uttalelse (OU) om virksomhetenes styring og kontroll.

Beskrivelse av kontinuerlig risikooppfølging og modenhetsvurdering (KROM)

- KRO gir innsikt gjennom observatørroller i relevante fora, dokumentanalyse, samt analyse av informasjon fra andre interne og eksterne kilder. KRO-arbeidet dokumenteres i KROM-loggen.
- Internrevisjonen kan delta som observatør, for eksempel i følgende fora:
 - Virksomhetsledernes ledermøter
 - Etatsstyringsmøter / eierstyringsmøter
 - Koordineringsforum mellom FD og etatene
 - Deltagelse i FDs, Forsvarets, FBs, FFIs og NSMs relevante beslutningsfora.
- En annen sentral kilde er tilgangen til interne og eksterne dokumenter. Internrevisjonen har systematisert innhenting og vurdering av relevante dokumenter for KRO-arbeidet.
- Observasjoner basert på kildene føres inn i KROM-loggen.

Beskrivelse av kontinuerlig risikooppfølging og modenhetsvurdering (KROM)

- Modenhetsmodellen er sentral i internrevisjonenes årsrapport med OU og revisjonsoppdragene. Modenhetsvurdering (M) danner grunnlag for en overordnet uttalelse (OU) om virksomhetenes styring og kontroll. «M» består av:
 - a. modenhetsvurderinger av loggførte observasjoner gjennom året
 - b. virksomhetens egenvurdering av modenhet på styring og kontroll
 - c. internrevisjonens årlige vurdering av virksomhetenes modenhet innenfor styring og kontroll
- Etatene og FD kan selv ta ansvaret for å gjennomføre vurderinger etter sektorens modenhetsmodell, med eller uten bistand fra internrevisjonen.
- Etatens egen modenhetsvurdering vurderes opp imot internrevisjonens selvstendige vurderinger som et ledd i arbeidet med en overordnet uttalelse. Uttalelsen inneholder både en grafisk fremstilling og en verbal beskrivelse av modenheten innenfor de ulike kategoriene.
- Overordnede uttalelser for den enkelte etat og FD utarbeides som innspill til sektorrapporten.
- Alle etatene har valgt å legge sektorens modenhetsmodell til grunn for sin årsrapportering, del IV, om styring og kontroll i virksomheten.

Beskrivelse av kontinuerlig risikoppfølging og modenhetsvurdering (KROM)

- Gjennom erfaringslæring identifiseres forbedringer og avvik. Hensikten er å forbedre internrevisjonens risikovurderinger og modenhetsvurderinger.
- Observasjoner identifiseres og prioriteres og utgjør grunnlag for forbedringstiltak. Tiltakene inngår i den kommende virksomhetsplanen.

Overordnet uttalelse i årsrapportene

PARTIELL IV
STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

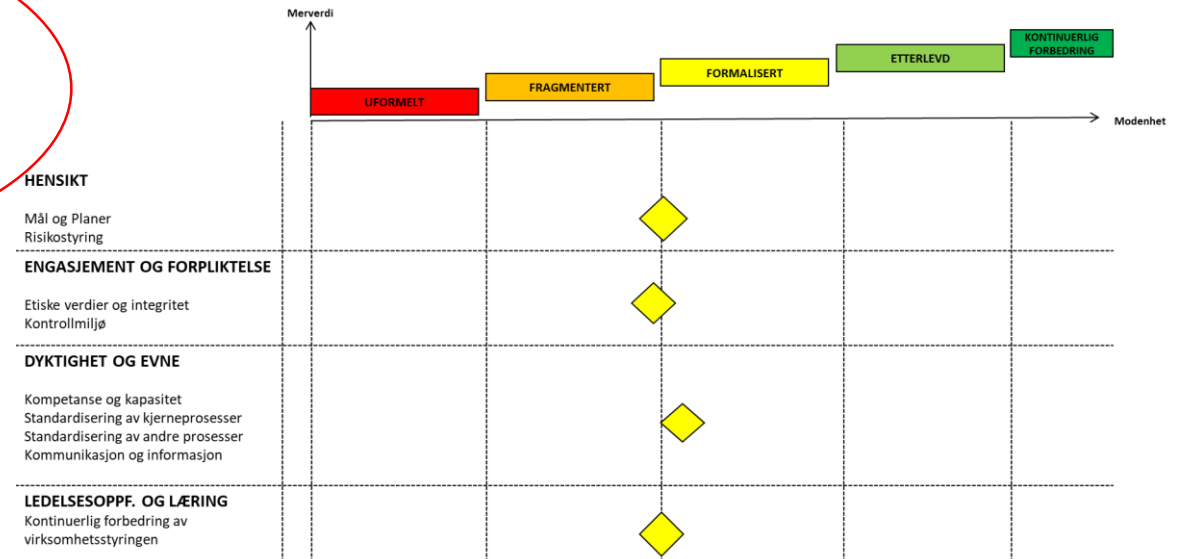
verksetningsbrevet fra Forsvarsdepartementet gir mål, oppdrag, føringer og rammer for virksomhetsåret. Den totale oppgaveporteføljen omfatter også faste oppgaver og egeninitierte oppgaver. Oppgavene ivaretas av leveranseavdelingene, og direktøren gir tydelige føringer i mål- og resultatavtaler med lederne.

Grunnlaget for den overordnede vurderingen er todelt:

- a) vurderinger basert på omfattende egenvurderinger
- b) overordnet uttalelse fra Forsvarsmateriells internrevisjon

FMA IR vurderer etatens modenhet på styring og kontroller til langt på vei å være formalisert. Det at det mangler noen styrende dokumenter og pågår arbeid med å beskrive prosesser trekker modenheten i retning fragmentert. Samtidig har vi sett eksempler på god etterlevelse og FMA satser også bredt på å få til kontinuerlig forbedring. Dette trekker modenheten i retning etterlevd. FMA IR har lagt seg noe lavere enn gjennomsnittet på etatens egenvurderinger og gitt Forsvarsmateriell en samlet score på 3,0.

Figur 1 under viser FMA IRs vurdering av hvor på modenhetsskalaen FMA plasserer seg ved utgangen av 2017 for modenhetsmodellens fire hovedkategorier.

I det følgende utdypes modenhetsvurderingen innenfor hver av de fire kategoriene i modellen.

Utkast – FDs instruks for økonomi- og virksomhetsstyring i forsvarssektoren

6.1 Årsrapporter (utkast)

IV. Styring og kontroll

*Det skal gis en overordnet vurdering av om etatens styring og kontroll er tilpasset risiko og vesentlighet og er egnet til å sikre at den fungerer på en tilfredsstillende måte. **Det skal redegjøres for hva som er grunnlaget for vurderingen, med konkret referanse til gjennomførte egnevalueringer kombinert med internrevisjonens vurderinger etter sektorens modenhetsmodell for styring og kontroll.***

Status internkontroll, herunder tiltak for å bøte på identifiserte svakheter og eventuelt andre særskilte forhold som viktige prosjekter og igangsatte tiltak knyttet til systemer for styring, skal omtales nærmere når dette vurderes å være vesentlig informasjon for departementet.

Etatene skal kort omtale aktiviteten i varslingskanalen.

FORSVARSMATERIELL

Spørsmål?

olotterdal@mil.no

